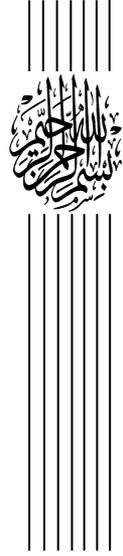

زانستی
باش خویندنه‌وهی قورئان
(علمی (لتجمو یر)

نوسینی
م. دلیر خالد حسن

مافی چاپکردن و نه بهرگرتنه وهی
پاریزراوه .

چاپی یه کهم
۱۴۲۹ ک - ۲۰۰۸ ز
زنجیردی پهرومردده و بانگه واز
(۳۴)
ژماردی سپاردن
(۸۷۹)

کتیبخانه ی سیمما

بنکه ی بلاوکر نه وه:

کتیبخانه ی زابست
که لار

کتیبخانه ی سیمما
چه مچه مال

کتیبخانه ی سوته
سلمانه ی

پیشه کی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله حَقَّ حَمْدِهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ لَا نَبِيَّ مِنْ بَعْدِهِ وَمَنْ
دَعَا بِدَعْوَتِهِ وَسَارَ عَلَى هُجَّتِهِ وَعَضَّ عَلَى سُنَّتِهِ وَسُنَّتِ الْخُلَفَاءِ
الرَّاشِدِينَ مِنْ بَعْدِهِ وَبَعْدُ.....

سو پاس و ستایشی بی پایان بۆ ئه و خوییهی دوی ئه وهی
باوکه گه وره مان (آدم)ی (ﷺ) دابه زاند بۆ سه ر زه وی، که
ئه م سه ر زه وییه ی بی په یام و به رنامه ی خوی نه کردوو،
به لکو به به رده وامی خوی په روه ردگار په رتوکی خوی یه که له
دوی یه که ناردۆته خواره وه، له پیگه ی پیغه مبه رانه وه (علیه
الصلاة والسلام) ئیمه ی پی ئاشنا کردوو. یه کی که له و په رتوکانه و
کۆتا په رتووک بۆ سه ر یه کی که له پیغه مبه رانه که کۆتا
پیغه مبه ره قورئانی پیروزه بۆ سه ر (محمد) (علیه الصلاة والسلام)،
ئه و قورئانه ی که خوی گه وره ناردوو یه تی وه که پی
نیشانده ریک بۆ هه موو خه لکانی سه ر زه وی وه که

ده فه رموویت: ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ ..... ﴾ (البقرة: ١٨٥).

وه ئه و قورئانهی ئه گهر خوای گه وره دایبه زاندایه بو سهر چیاکان لهت لهت ده بوون له ترسی خوای گه وره دا وه ک ده فه رموویت: ﴿ لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَشَعًا مُّصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ..... ﴾ (الحشر: ٢١)، وه خوای گه وره قورئانی بو سهرمان داگرتوووه بو ئه وهی بیخوینینه وه و کرده وهی پیبکهین، به لام چۆن بیخوینینه وه؟ به و شیوه یه ی خوای گه وره فرمانی پیی کردوووه که ده فه رموویت: ﴿ وَرَزَّلَ الْقُرْآنَ تَرْتِلاً ..... ﴾ (الزمل: ٤)، واته کاتیک قورئانت خوینده وه، پیته کانی روون بکه ره وه و به له سه رخوی بیخوینه وه، ئه مه ش ناکریت ئه گهر به ته جویده وه نه خوینریتته وه، بویه به پشتیوانی خوای گه وره هه ستام به نووسینی ئه م په رتووکه بچووکه له م بواره دا. ئه گهر چی له سه ر ئه م بابه ته زور نوسراوو دانراو هه یه، به لام ئه وهی سه رنجی پاکیشام بو ئه م

كاره ئه وه يه چەند شتېكم لېره دا هېناوه كه له پەرتووكه كانى
 تر دا يان نايبىنى يان به كه مى هېناوييه تى به تاييه تى له
 كۆتايى ئەم پەرتووكه چەند تېبىنيه كى گىرنگ و چەند
 هەلە يه كى دووباره كراوه ي قورئان خوينانم خستۆته پوو كه
 به ويستى خوا سوودو قازانجىكى زۆرى ده بېت گەر به ووردى
 تېبىنى بكرىت. له كۆتاييدا سوپاس بۆ ئه و خوايه ي كه شتى
 چاك به نازو نيعمه تى ئه و ده ستى پى ده كرىت و هەر به نازو
 نيعمه تى ئه و كۆتايى پى دىت، وه هەر خوېنه ريكي به پىز هەر
 سه ره نجىك و تېبىنيه كى هه بوو با ئاگادارم بكاته وه، به لكو
 ئه گەر ده رفهت بوو له چاپى تر دا سه ره نج و په خنه كه ي
 په چاو بكرىت و خواى گه وره پا داشتى چاكي بداته وه.
 سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت استغفرك وأتوب
 اليك.

دليور خالد حسن

۲۵ / ذوالحججه / ۱۴۲۹

ژ.م (۰۷۷۰۲۲۲۷۱۶۱)

علم التجويد زانستی باش خویندنه وهی قورئان

پرسیار: وشه ی ((التجويد)) چی یه له زمانه وانیی و زاراهه دا ؟
وهلام:

له زمانه وانیدا: بریتی یه له هیئانی شتیک به چاکی .
له زاراهه دا: زانستیکه پیی دهناسریتته وه پیدانی هه موو
پیتیک ئه وهی ماف و شیاویتی له سیفیهت و دریزکردنه وه و،
به سووک و قورس خویندنه وهی هه ندیک له پیتته کان و جگه
له مانه .

پرسیار: مه به ست چی یه له ((علم التجويد)) ؟
وهلام: مه به ست له زانستی باش خویندنه وه ریک ده رکردنی
وشه کانی قورئانی پیروژ هه ر چۆن وه رگیراوه له پیغه مبه ری
هه ره زمان پاراهه وه (ﷺ)، وه وتراوه مه به ست پیی
پاراستنی زمانه له هه له کردن له په رتوکی خوی گه وره دا
(قورئانی پیروژ).

پرسیار: حوكمی شه‌ریعی خوای گه‌وره چیه له‌باره‌ی (علم التجوید) دا ؟

وه‌لام: له‌شه‌رعدا فی‌ربوونی زانسته‌که (فه‌رزی کیفائییه) واته هه‌ندیك مسو‌لمانان پی‌ی هه‌لسن له‌سه‌ر مسو‌لمانانی تر ده‌که‌وئیت، به‌لام کارپی‌کردنی له‌کاتی خویندنه‌وه‌ی قورئاندا (فه‌رزی عه‌ینه) واته پی‌ویسته له‌سه‌ر هه‌موو مسو‌لمانیک پیاو بی‌ت یاخود ئافره‌ت کاتیک ویستی قورئان بخوینیت به (تجوید) وه بیخوینیت جا له‌کاتی پیش نو‌یژی (إمامة) دابوو یاخود بو‌خو‌ی ده‌یخویند^(۱) به‌لگه‌ش بو‌ئه‌مه ووته‌ی خوای گه‌وره‌یه که ده‌فه‌رمو‌یت ﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِلاً﴾ (الزلزل: ۴).

واته کاتیک قورئانت خوینده‌وه پیته‌کانی پوون بکه‌ره‌وه و به له‌سه‌ر خو‌یی بیخوینه‌وه، وه‌ئه‌مه‌ش ناکریت ئه‌گه‌ر به ته‌جویده‌وه نه‌خوینریته‌وه^(۲) وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی عبدالله کو‌پی

(۱) هداية المتسفيد في أحكام التجويد للشيخ محمد محمود أبي ريمّة ص: (۵) (به‌ده‌ستکاریه‌وه).

(۲) مختصر تفسیر الطبری (به‌ده‌ستکاریه‌وه).

مسعود (په زای خوی لیبیت) قورنانی به پیاویک ده خوینده وه،
پیاوه که نه م ئایه تهی خوینده وه ﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ ﴾
(التوبة: ۶۰) به بی دریژکردنه وهی وشه ی ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾، عبدالله
کوری مسعود فه رموی: پیغه مبهری خوا ﷺ ئاوه ها پیمانی
نه خوینده وه، پیاوه که ش وتی نهی چون پیتانی ده خوینده وه
نهی باوکی عبد الرحمن؟ نه ویش هه مان ئایه تهی خوینده وه
وشه ی ﴿ لِلْفُقَرَاءِ ﴾ ی دریژ کرده وه (۳) (۴) .

(۳) رواه سعید بن منصور في سننه وصححه الألبانی.

(۴) من آداب الإسلام لإصلاح الفرد والمجتمع لفضيلة الشيخ محمد بن جميل زينوس: (۵-۶).

بابه تی یه که م

یاساکانی (نونی ساکین و ته نوین)

(نْ ، نٌ ، نٍ ، نٌ)

– واته کاتیک (نْ ، نٌ ، نٍ ، نٌ) له دوايانه وه بیټ یاخود بگن به (۲۸) پیته که ی زمانی عره بی .

– مه به ست له نونی ساکین ئه و نونه یه که (سکون) له سه ری بیټ یاخود (فتحه و ضمه و کسره) ی پیوه نه بیټ وهک :

(مَنْ ، عَنْ ، لَنْ ، اِنْ ، اَنْ)

– مه به ست له ته نوینی (فتحه و ضمه و کسره) دوو (فتحه و ضمه و کسره) یه که خویمان له خویماندا دهن به نونی ساکین

وهک :

(جَنَّاتٌ) ده بیټ به (جَنَّاتِنٌ) .

(جَنَّاتٍ) ده بیټ به (جَنَّاتِنِ) .

(عُرْبًا) ده بیټ به (عُرْبِنِ) .

له م کاته دا نونه ساکینه که لا ده بهین یا خود یه کیک له (فتحة ،
 ضمة ، کسرة) کان لاده بهین و (شده) ( ) بۆ سه ر پیته کانی
 (یرملون) داده نیین و (شده) که جوان ده رده برین.

نموونه:

(مِّنْ نَّارٍ)	ده بیئت به	(مِّنَّارٍ) .
(غَفُورٌ رَّحِيمٌ)	ده بیئت به	(غَفُورٌ رَّحِيمٌ) .
(مِّنْ مَّسَدٍ)	ده بیئت به	(مِمَّسَدٍ) .
(نَذِيرًا لِلْبَشَرِ)	ده بیئت به	(نَذِيرًا لِلْبَشَرِ) .
(مِّنْ لَّدُنْ)	ده بیئت به	(مِلْدُنْ) .
(مِّنْ وَّرَائِهِمْ)	ده بیئت به	(مِوَرَاءِهِمْ) .
(لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ)	ده بیئت به	(لِقَوْمِيُّؤْمِنُونَ) .
(مِّنْ وَّالٍ)	ده بیئت به	(مِوَالٍ) .
(هُدًى وَرَحْمَةً)	ده بیئت به	(هُودٍ وَرَحْمَةً) .
(ظِلَالٍ وَغُيُوبٍ)	ده بیئت به	(ظِلَالِوَعُيُوبٍ) .
(حِطَّةٌ نُغْفِرُ)	ده بیئت به	(حِطَّتِنَغْفِرُ) .

دوو تیبینی:

۱- ئه گهر (ن، ن، ن، ن، ن، ن) گه یشتن به پیتته کانی (بنمو) پیی دهوتریت (الادغام بَعْنَةُ) واته مینگه دار به لام ئه گهر گه یشتن به هردوو پیتی (ل، ر) پیی دهوتریت (الادغام بِالْأَعْنَةِ) واته بی مینگه.

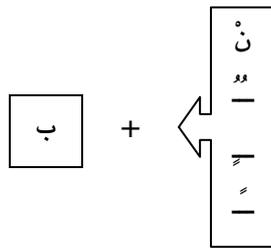
۲- (إِدْغَام) له یهك وشه دا پرووندات به لكو وهك خوی

ده خوینریته وه، وهك:

(قَسْوَان ، صِنْوَان ، دُنْيَا ، بُنْيَان).

یاسای دووهم**((الإِثْلَاب))**

واته هه لگپرانه وهی (ن) یا خود یه کیک له (فتحة، ضمة، كسرة) کانی ته نوینی (ن، ن، ن) بو میمکی ساکینی مینگه دار کاتیک بگهن به پیتی (ب)، به لام (باء) هکه وهك خوی ده مینیتته وه:

نمونه:

(مِنْ بَعْدَ)	ده بیټ به	(مِنْ بَعْدَ)
(الْأَنْبِيَاءِ)	ده بیټ به	(الْأَنْبِيَاءِ)
(سَمِيعٌ بَصِيرٌ)	ده بیټ به	(سَمِيعٌ بَصِيرٌ)
(شَيْءٌ بَصِيرٌ)	ده بیټ به	(شَيْءٌ بَصِيرٌ)
(لَيْمٌ بِالْأَسْتِثْمِ)	ده بیټ به	(لَيْمٌ بِالْأَسْتِثْمِ)

تییینی:

میمی مینگه دار ئه وهیه هه ردوو لیو باش له یه كه نه دهیت به لكو
 بۆشاییهك له نیوانیاندا بمینیت .

ياسای سییه م

((الْإِظْهَارُ الْحَلَقِيُّ))

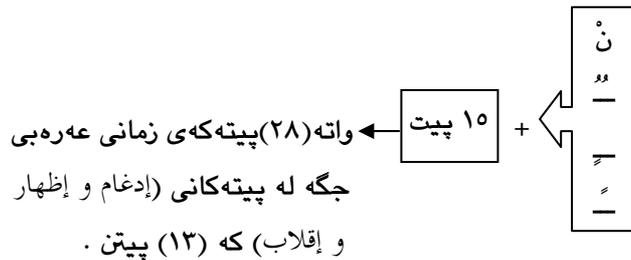
واته خویندنه وهه دهرخستنی (نْ ، نُ ، هُ ، هِ ، هَ) وهك خویان کاتیک بگه ن بهو پیتانه ی که شوینی دهرچوونیان قورگه که بریتین له (ء ، هـ ، ح ، خ ، ع ، غ) به م شیوه یه:

	+	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> نْ نُ هُ هِ هَ </div>		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;"> ء هـ ح خ ع غ </div>	
		←		←	
				←	دهك خوی
					ده خویندنه وهه .
					نموونه:
					مِنْ عِلْمٍ
					مَنْ آمَنَ
					مِنْ خَيْرٍ
					عَلِيمٌ حَكِيمٌ
					سَمِيعٌ عَلِيمٌ
					مِنْ غِلٍّ
					جُرْفٍ هَارٍ
					يَنْعِقُ
					يَنْجُونَ
					يَنْهَوْنَ
					يَنْأَوْنَ
					فَسَيَنْغَضُونَ.

یاسای چوارهم

((الإخفاء))

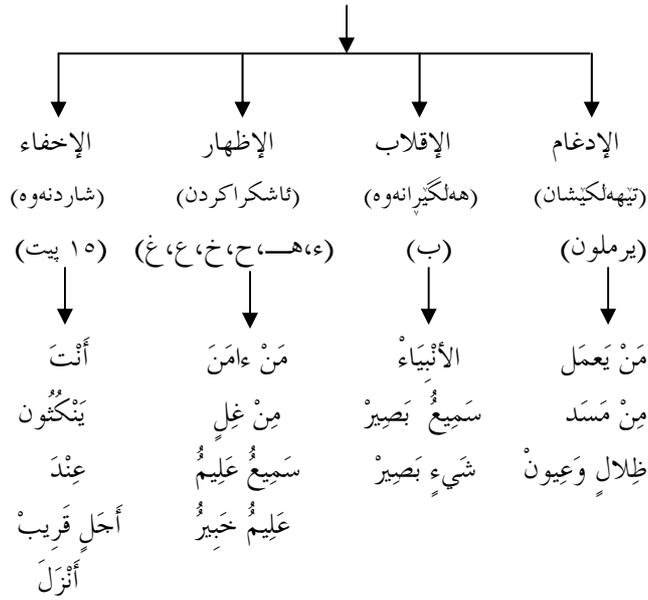
واته شاردنه وهی (نْ ، نُ ، نُّ ، نَ ، نِ) کاتیک بگن به (۱۵) پیت
 واته جگه له پیتنه کانی (إدغام و إظهار و إقلاب) که بریتین
 له (۱۳) پیت له م حاله ته دا مینگه ده دهینه (نْ ، نُ ، نُّ ، نَ ، نِ)
 واته ئەم یاسایه نهئه وهتا (نْ ، نُ ، نُّ ، نَ ، نِ) دهرنه برین وهکو
 (إدغام) نهئه وهتا ئاشکرای کهین وهکو (إظهار) واته له نیوان
 ههردوکیان دایه به م شیوهیه:

نمونه:

جَنَاتٍ تَجْرِي	صَفَا صَفَا	مِنْكُمْ
مِنْ فَضْلِهِ	جَنَاتٍ تَجْرِي	مُنِيرٍ
شَيْءٍ فَرَدَوْهُ	يَنْكُثُونَ	مُنْتَهُونَ
فَأَنْظِرْنِي	أَنْزَلَ	عَبْدَ
أَنْتُمْ	أَجَلَ قَرِيبٍ	مُصِيبَةٍ قَالِ

ياساكانى (ن، م، هـ، ا)

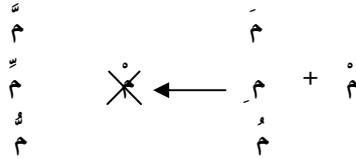

بابه تی دووهم

یاساکانی ((م))

یاسای به که م: (الإدغام الشفوي) یان (الإدغام التماثلین):

واته تی به لکیشانی ووشه یه که که کۆتاییه که می میمی ساکین
 بیّت (م) له گه ل ووشه یه که له دوایه وه بیّت و سه ره تاکه می
 میمیکی (متحرك) بزواو بیّت (م، م، م)، له م کاته دا میمه
 ساکینه که لاده به ین و (شدة) (س) له سه ره میمه (متحرك) ه که
 داده نین و دوو چرکه ده یگرین به م شیوه یه:

نموونه:

هُمَّ مِنْهَا	ده بیّت به	هُمَّ مِنْهَا
مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ	ده بیّت به	مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ
لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ	ده بیّت به	لَهُمْ مَا يَشَاؤُنَ
مِنْكُمْ مَرْضَى	ده بیّت به	مِنْكُمْ مَرْضَى

ياسای دووهم: (الإخفاء الشفوي) شاردنه وهى ((لئو)) :

واته شاردنه وهى (م) ميمى ساكين كاتيك بگات به پيتى
 (ب)، به شيوازيك مينگه ي بدرتتى هه ردوو لئو به ته واوى ليك
 نه دريت به لكو بوشاييه ك له نيوانياندا بمينيت، به لام (باء) هكه
 وهك خوى ده خوينرته وه به م شيوه يه :

م + ب = شاردنه وهى (ميم) به مينگه وه

نموونه:

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ	إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ
جَاءَهُمُ بِالْحَقِّ	ذَلِكَمُ بَأَنَّهُ
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ	يَوْمَهُمْ بَارِزُونَ
جَاءَكُمْ بِهِ.	

یاسای سییه م: (الإظهار الشفوي): ناشکرا کردنی (لیو) :واته
دهرختنی (م) میمی ساکن وه کو خوی کاتیک له دوایه وه
(۲۸) پیته که ی زمانی عه ره بی بیت جگه له (ب،م) ،بم
شیویه:

م + ۲۸ پیت - (ب،م) = میمه که وه ک خوی ده خویرتیه وه.

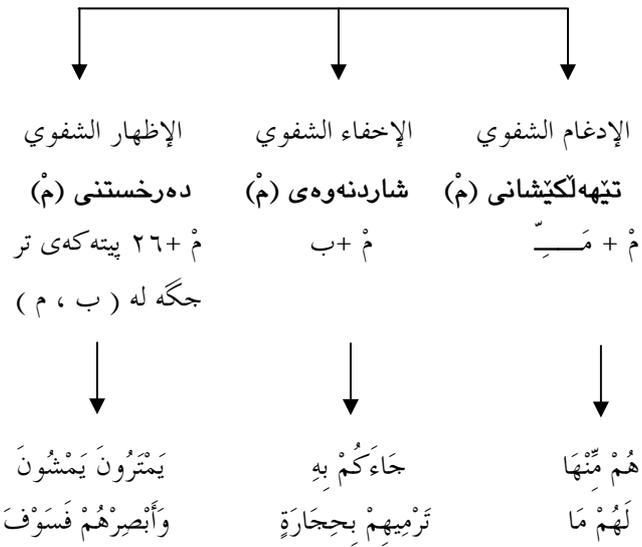
نموونه:

لَهُمْ فِيهَا	الْحَمْدُ
عَلَيْهِمْ وَلَا	أَنْعَمْتَ
فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ	وَأَمْتَرُوا
فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِيَّانَا	أَمْ لَكُمْ
وَأَبْصَرْتَهُمْ فَسَوْفَ	

تییینی:

به لام ته گه ر له دوا ی (م) هوه (و،ف) هات ئه وا میمه
ساکینه که جوانتر دهرده پردریت.

ياساكانى ((م))

بابه تى سېيه م

جۆره كانى تېهه لکيشان (الإدغام)

جۆرى يه كه م:

تېهه لکيشانى دوويپىتى وهك يهك (الإدغام المتماثلين):
 ئەم جۆره (إدغام) ه كاتيك پروو ده دات ئەگەر هاتوو كۆتايى
 وشه يهك به پيپىكى زه نه دار (ساكن) هات و سه رتاي
 وشه كهى له دوايه وه ديت ه مان پيت بيت به لام (متحرك) بيت
 واته (ساكن) نه بيت، له م كاته دا پيته (ساكن) ه كه لاده به ين و
 پيته (متحرك) ه كه (شدة) يهكى له سه ر داده ني ين به م شي وه يه:

پيپىكى (ساكن) + ه مان پيپى (متحرك)

تَ + تَ ← هَيَّ تَشَّ

نموونه:

فَمَارِ بَحْتِ تِجَارَتُهُمْ   ده بيت به   فَمَارِ بَحْتِ تِجَارَتُهُمْ

يُدْرِكُكُمْ   ده بيت به   يُدْرِكُكُمْ

یوجّه	دهبیّت به	یوجّه
یکرهن	دهبیّت به	یکرهن
اضر بعصاک	دهبیّت به	اضر بعصاک
فلا یسرفی القتل	دهبیّت به	فلا یسرف فی القتل
وقد دخلوا	دهبیّت به	وقد دخلوا
بلا یخافون	دهبیّت به	بل لا یخافون
تستطعلیه	دهبیّت به	تستطع علیه

تییینی:

۱. (إدغام متمثلین) له (باء) دا پرووندات وهك:

﴿...الَّذِي يُوعَدُونَ﴾ (المعارج: ۴۲).

۲. (إدغام متمثلین) له (واو) دا بهمه رجیک رووده دات، دهبیّت

پیش واوه ساکینه که (فتحة) ی له سه ر بیّت وهك:

إتقوا و آمنوا	دهبیّت به	إتقوا و آمنوا
آتو فلو بهم	دهبیّت به	آتو فلو بهم
عصوا و كانوا	دهبیّت به	عصوا و كانوا

جۆری دووهم:

تییهه لکیشانی دوو پییتی لیکه وه نزیك (الإدغام المتقاربین):
 ئەمه کاتیك رووده دات دوو پییت بگهن به یهك شوینی
 ده رچوونیان لیکه وه نزیك بییت، به مه رجیک یه كه م پیتیان
 (ساکن) بییت و دووهمیان (متحرك) بییت، لی ره دا (ساکن) هكه
 لاده بهین و (شدّة) (ّ) له سه ر (متحرك) هكه دادهنیین، به لام
 ده بییت به م شیوه یه به دوا ی یه کدا بییت:

۱. ن + ز

۲. ق + ك گهر پاش و پیش بخریت روونادات.

نمونه:

بَلْ رَبُّكُمْ	ده بییت به	بَرُّكُمْ
بَلْ رَفَعْنَاهُ	ده بییت به	بَرَفَعْنَاهُ
وَقُلْ رَبِّ	ده بییت به	وَقُرَّب
نَخْلُكُمْ ^(۱)	ده بییت به	نَخْلُكُمْ

(۱) تنه له سورته تی (المرسلات) دا هاتوو له قورنانی پیروژدا، ئایه تی (۲۰).

جۆری سییه م :

تییه لکیشانی دوو پیتی هاو ره گه ز له شوینی ده رچوونیا ندا
(الإدغام المتجانسين):

بریتی یه له تییه لکیشانی دوو پیت که شوینی ده رچوونیا ن
یه که شوینه، به لام له روخساردا جیاوازن، به مه رجیک یه که م
پیتیان (ساکن) بییت و دوو میان (متحرك) بییت، لی رهدا
(ساکن) هکه لاده به یین و (متحرك) هکه (شدة) ی له سه ر داده نیین،
ئه مه ش له سی کۆمه له ی سه ره خۆدا پرووده دات که ئه مانه ن:

۱. (ت ، د ، ط)   ۲. (ث ، ظ ، ذ)

وَجَدْتُمْ ← وَجْتُمْ   يَلْهَثُ ذَلِكَ ← يَلْهَذَا لِكَ

عَاهَدْت ← عَاهَتَّ   إِذْ ظَلَمْتُمْ ← إِظْلَمْتُمْ

لَقَدْ تَابَ ← لَقَتَّابَ

أَنْقَلْتُ دَعْوَةَ اللَّهِ ← أَنْقَلَدَّ عَوَالَ اللَّهِ

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ ← وَقَالَ طَائِفَةٌ

كَفَرَتْ طَائِفَةٌ ← كَفَرَطَائِفَةٌ

أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ ← أُجِيبَدَّ عَوْتُكُمْ

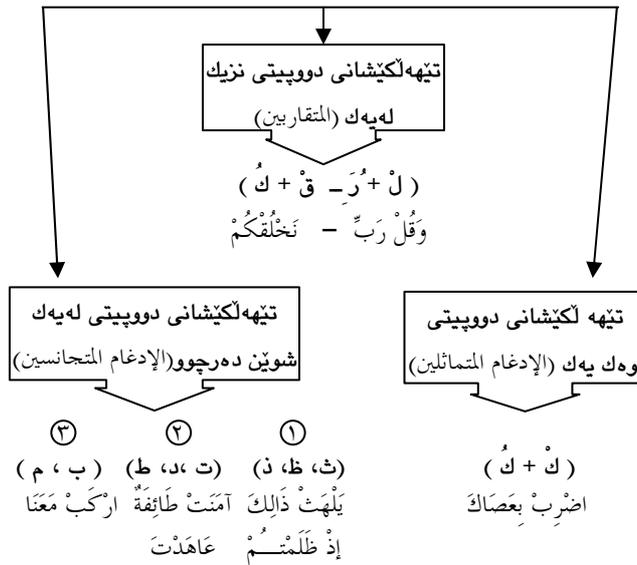
بَسَطَتْ ← بَسَّتْ   (تاء) و (طاء) دا ده رده بردریت .
أَحَطْتُ ← أَحَتْ

۰۳. (ب ، م)

يَا بَنِي أَرْكَبْ مَعَنَا ← يَا بَنِي أَرْكَمْنَا

گهر پاش و پيش بخريت (ادغام) پروونادات بهلكو
(إخفاء شفوي) پروو ده دات.

جوره كانى تيهه لكيشان (الإدغام)

بابه تی چواره م

(الإظهار القمري والإدغام الشمسي)

١. الإظهار القمري: واته ئاشکراکردن ودهرخستننی (لام)
له خویندنه وه دا کاتیك بجیتته سه ر چه ند پیتیک وهك پیتی (ق)
که له وشه ی ((القمري)) دا هاتووه، به وهش ده زانین (لام) هکه
ده خوینریتته وه ئه گه ر پیتته که ی دوا ی (لام) هکه (شدة) (ی)
له سه ر نه بوو وهك وشه کانی:

(الْقَمَرُ، الْجُمُعَةُ، الْبَابُ، الْإِنْسَانُ، الْعَابِدُونَ، الْيَوْمَ، الْهُونُ،
الْفَوْزُ الْكَبِيرُ، الْمُرْسَلِينَ) .

که پیتته کانی (١٤) پیتته وکۆبوونه ته وه له بېرگه ی

[إِبْغِ حَجَّكَ وَخَفْ عَقِيمَهُ]

٢. الإدغام الشمسي: تیهه لکیشانی (لام) له گه ل پیتته که ی که له
دوایه وه دیت کاتیك بگات به چه ند پیتیک وهك پیتی (ش) که
له وشه ی ((الشَّمْسُ)) دا هاتووه، به وهش ده زانین (لام) هکه
ناخوینریتته وه به لکو تیهه لکیش ده کریت به پیتته که ی دوا ی

خویدا نه گهر پیته که ی دوا ی خو ی (شه دده) ی له سه ر بوو

وهك:

(التَّكَاثُرُ، وَالسَّمَاءِ، وَالشَّمْسِ، وَالصَّافَّاتِ، وَاللَّيْلِ، وَالنَّهَارِ، وَالنَّجْمِ،
الرَّحْمَنِ، الدَّارِ، لِلرَّسُولِ، لِلذِّكْرِ).

پیته کانی (۱۴) پیته جگه له (۱۴) پیته که ی (الإظهار القمري) ..

بابه تی پینجه م

پیته کانی قه لقه له (القَلَقَلَة)

((ئو پیتانه ی به زه قی دهر ده بردرین))

پیته کانی قه لقه له پینجن (٥) کۆبوونه ته وه له هه ر دوو وشه ی
(قَطْبُ جَدٍ)، وه پیته کانی (قلقله) به زه قی دهر ده بریت به
مه رجیک (ساکن) بن واته (فتحة وضمة وکسرة) یان پیوه
نه بیټ^(١) به م شیوه یه:

ق ← دَافِقُ ، خَلِقُ ، يَقْتُلُونَ ، يَقْبَلُ .
ط ← مُحِيطُ ، لُوطُ ، وَالْمَطْلُوبُ ، يَطْبَعُ ، مَطْوِيَّاتٌ .
ب ← عَجِيبٌ ، يَعْقُوبُ ، عَصِيبٌ ، الْبَابُ ، إِلَّا ابْتِغَاءً ،
فَسْتَبْصِرُ ، يَسْتَعُونَ .
ج ← الْبُرُوجُ ، فُرُوجُ ، الْخُرُوجُ ، بَهِيحٌ ، مَرِيحٌ ، مَجْدُودٌ ،
يَجْمَعُ ، السَّجَنُ ، الرَّجْعُ ، حَرَجٌ .
ذ ← لَسْدِيدٌ ، حَمِيدٌ ، الْوَدُودُ ، يَدْخُلُونَ ، مِدْرَارًا ، أَحَدٌ ،
الصَّمَدُ ، مُدْخَلٌ .

(١) زانایانی (ته جوید) واده بینن: پینکه کانی (قه لقه گه) نه گه ره گه کۆنگایی وشگه دا بگوو وه گه
سه ری راهه ستاین پی دهر تریت (قه لقه له) ی گه وره (کُبری) وه نه گه ره له ناوه راستگی وشگه دا
بوو پی دهر تریت (قه لقه له) ی بچولک (صُغری)، وه گه وره گه زیگتر دهر ده بردریت وه گه گه
بچوو که که به لام یۆیه هه ر دوو کیانم به یه که وه هینا له بهر ئاسانکاری .

بابه تی شه شه م

پیته کانی (استعلاء)^(۱)

ئه و پیتانه ن که له کاتی خویندنه وه دا زمان بهرز ده کریته وه و به بهرزی و قه له وی دهرده بپردرین که کۆبوونه ته وه له وشه کانی (خَصَّ ، ضَعَطُ ، قَطَّ) به مه رجیک (کسره) یان له ژێردا نه بیته واته (سکون) یا خود (فتحة و ضمه) یان له سه ر

بیته، نموونه:

- خ ← خَالِدِينَ ، دَارَ الْخُلْدِ ، خَتَمَ اللَّهُ ، وَقَدْ خَابَ ، وَيَخْلُدُ ، خَانُوا اللَّهَ ، أَخْلَدَهُ ، مَخْضُودٌ .
- ص ← صَرَفَ اللَّهُ ، صَفًّا صَفًّا ، سَيَّصَلِي ، اصْلَوْهَا ، الصُّدُورُ ، صَالُوا ، أَصْحَابٌ .
- ض ← يَعْضُضْنَ ، الْمَعْضُوبُ ، وَالضَّالِّينَ ، ضَرَبَ ، ضَرَبَ .
- غ ← غَيْرَ ، الْمَعْضُوبُ ، غَالِبٌ ، يَغْلِبُ ، غُلِبَتْ .
- ط ← الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ، صِرَاطٌ ، طَبَعَ ، فَطَبَعَ ، طُوبَى لَهُمْ .
- ق ← قَالَ يَقُولُ ، يَقْتُلُونَ ، قَتَلَ ، قَتَلَ ، قَيْضَنَا ، الْقُبُورِ .
- ظ ← تَلَطَّى ، كَالظَّلِيلِ ، لُظِلُّ ، ظَلِمَ وَمَنْ يَظْلِمُ .

^(۱) هونهری جوان خویندنه وهی قورنان/ و. عومه ر خه تابی لاپه ره (۲۷) .

بابه تی جه وته م

پيته کانی هه ناسه (هَمْسْ)^(۱)

پيته کانی هه ناسه (هَمْسْ) کۆبونه ته وه له ووشه کانی (فَحَّشُهُ
 شَخْصٌ سَكَّتْ) واته (۱۰) پیتین^(۲)، ئەم پیتانه له کاتی
 خویندنه وه دا به سوکی و نه رمی و باریکی وه کو هه ناسه یه کی
 سووک له سهریان ده وه ستین و ده پۆین به تاییه تی کاتی ک
 (ساکن) بوون وه ک:

- ف ← فَرِحَ ، فَلَا ، الْمُفْلِحُونَ ، أَفْلَحَ ، يُفْرِحُ ، مِمَّنِ افْتَرَى ،
 يَفْتَدِي ، فُرَات .
- ح ← حَكْمٌ ، حُرْمٌ ، يَحْكُمُ ، مُحْسِنٌ ، إِحْسَانًا ، يُحْسِبُونَ .
- س ← سَلَامٌ ، سُبْحَانَ ، السَّلَامُ ، يَسْتَوِي ، يَسْلُبُهُمْ ، تَسْتَطِيعُ ،
 نَسْتَعِينُ ، الْمَسْجِد .

(۱) هونه ری جوان خویندنه وهی قورنان/ و. عومه ر خه تانی لاپه ره (۲۷) .
 (۲) بۆچگوونی راسگت و دروسگت ئەوه یگه هگه ردوو پینگی (خ، ص) دهرینگه پگال پینگه کانی
 (استعلاء) نهک (همس) وهک له پینه کانی (استعلاء) دا هینامان، یاخود له کاتیگدا (همگس) ن
 ئەگه ر (کسرة) یان له ژردابوو وهک [جَلَّالَهَا ، صِرَاطًا].

ك ← كَبَّرَ ، كَلَّمَ ، كَتَبَ ، كَتَبُوا ، إِذَا كَتَبُوا ،
أَنْ يَكْتُبُوا ، الْأَكْبَرُ ، ذَكَرَى .

ت ← تَرَا ، التَّائِبُونَ ، تَتَلَّى ، فَزَادَتْهُمْ ، تَتَبَّعَ ، كَانَتْ
عَلَيْهِمْ ، فَتَرَى !.

ه ← هَذَا ، هُنَالِكَ ، مُهْتَدُونَ ، يَهْدِي ، يَهْتَدُونَ ، مُهْطِعِينَ ،
إِهْدِنَا .

ش ← شَرَحَ ، شَرَكَاءَ ، نَشَرَ ، يَشْرِي ، يَسْتَرُونَ ،
يَشْوِي ، الْمَشْتَمَةَ .

ث ← ثَلَاثُ ، ثَلَاثَةٌ ، مَثْوَى ، مَثْنَى ، مَثْبُورًا ، يَثْنُونَ ،
بَعَثْنَا ، بِمِثْلِ .

بابه تی هه شته م

میم و نونی شه دده دار

ئو میم و نونه ی (شده) ی له سه رییت له کاتی خویندنه وه دا
 دووچرکه دریژ ده کریته وه واته به نه ندازه ی ئه وهنده ی به مام
 ناوه ندی په نجه ت دابخه ییت و بیکه یته وه
 وهك:

مُّ   تُمُّ ، مِمُّ ، لَمَّا ، نَعِمًا ، مِنْ مَّسَدٍ ، مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ
 نُّ   النَّاسِ ، النَّارِ ، الْجَنَّةِ ، جَنَّاتٍ ، أَنْ اللَّهُ ، إِنَّ اللَّهَ .

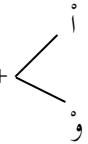
بابه تی نویه م

شیوازه کانی خویندنه وهی وشه ی پیروزی ﴿الله﴾ :

أ. به قه له وی وقورسی ده خوینریتته وه له م حاله تانه دا:
 ۱- ئه گهر له سه ره تا وه بوو: اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، اللهُ الصَّمَدُ، اللهُ وَلِيُّ
 الَّذِينَ آمَنُوا .

۲- فتحة + اللهُ : إِنَّ اللَّهَ، كَانَ اللَّهُ ، رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ اللَّهُ ، نَاقَةَ اللَّهِ.

۳- ضمة + اللهُ:رَسُولُ اللَّهِ ، يَدُ اللَّهِ ، أَعْدَاءُ اللَّهِ .

۴- + اللهُ : رَبُّنَا اللَّهُ ، وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ ، نَسُوهُ اللَّهُ .

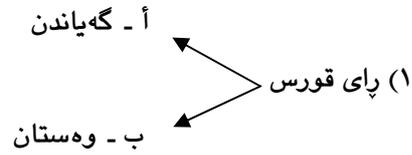
ب. به نه رمی وناسکی ده خوینریتته وه له دوو حاله تدا:

۱- كسرة + اللهُ: لِلَّهِ، بِسْمِ اللَّهِ ، فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَحَدٌ اللَّهُ ← أَحَدٌ اللَّهُ.

۲- ي + اللهُ: يَهْدِي اللَّهُ ، يَا أَيُّهُ اللَّهُ ، لَا يُخْزِي اللَّهُ .

بابه تی دهییه م

یاساکانی (پاء)

أ = پای قورس له حاله تی گه یاندن: گه یاندنی پیتی (پاء)
به دواى خوی واته له سه ر (پاء) پانا وه ستین، ئه ویش له م
شه ش حاله ته دا:

۱. ئه گهر (پاء) (فتحة) ی له سه ر بوو:

ر ← رَبِّ ، رَحِيمَ ، رَضِيَ ، لِيُنذِرَكُمْ ، فَتَرَى ، عَشِيرَتَهُمْ ،
سَرَابًا ، مِدْرَارًا

۲. ئه گهر (پاء) (ضمه) ی له سه ر بوو:

ر ← رُحَمَاءُ ، رُبَمَا ، رُزِقْنَا ، غَيْرُ أُولِي ، حَيْرٍ وَأَبْقَى ، لَأَيُّغِرُ مَا .

۳. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (فتحة) بوو:

فتحة + ز ← مَرِيْمَ ، قَرِيْبَةَ ، يَرْفَعُ ، يَرْضَى ، يَرْهَبُوْنَ .

۴. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (ضمه) بوو:

ضمه + ز ← مُرْتَابٌ ، مُرْسَلِيْنَ ، قُرْبَانًا ، قُرْآنٌ ، فُرْقَانًا .

۵. ئەگەر (پاء) ساکین بوو به لام له پیئشه وهی (کسرة) یه کی نا

ئهصلی یاخود نادیار یاخود ناراسته و خۆ هات:

(کسرة) یه کی نائهصلی^(۱) + ز ← إِنْ أَرْتَبْتُمْ ، أَمْ أَرْتَابُوا ،

أَرْجِعِي ، أَرْجِعْ .

۶. ئەگەر (پاء) ساکین بوو پیئش (کسرة) یه کی ئهصلی به لام

له دوايه وه پیته کانی (إستعلاء) (خص ، ضغط ، قظ) هات:

(کسرة) یه کی ئهصلی + ز + پیته کانی (إستعلاء) وهك:

مِرْصَادٌ ، قِرْطَاسٌ .

(۱) (کسرة) ی نائهصلی له گه بخامی گه پکشتنی دوو (سگگون) به گهك دروسگت ده بیگت گه

یه که میان ده کهین به کسره وهك [إِنْ أَرْتَبْتُمْ ده بیته إِنْ أَرْتَبْتُمْ]. یاخود له گه بخامی

بوونی (همزة الوصل) له سه رهتای وشه وه که سه یری سگنیهم بیگت ده گه بین بگه هه مزه گه وه

وهك: [أَرْجِعْ ده بیته إِرْجِعْ].

ب = پای قورس له حاله تی وهستان: وهستان له سه ر (پاء) واته
 کؤتاپیت له زمانمان دیتته ده ر پیتی (پاء) بیّت که ده بیّت به
 (ساکن) . نه میس له (ه) پیّنج حاله تدا:

۱. نه گهر (پاء) پییشی (فتحة) بوو:

فتحة + ر ← البَشْرُ، الکُبْرُ، سَقَرُ، أُخْرُ، البَصْرُ، القَمَرُ، مُرْدَجَرُ.

۲. نه گهر (پاء) پییشی (ضمه) بوو:

ضمه + ر ← دُبْرُ، دُسْرُ، نُذْرُ، نُكْرُ، الرُّبْرُ.

۳. نه گهر (پاء) پییشی (واو) یکی (ساکن) بوو:

و + ر ← شَكُورُ، فَخُورُ، القُبُورُ، الصُّدُورُ، مَسْطُورُ، مَنَسُورُ.

۴. نه گهر (پاء) پییشی نه لیف (ا) بوو:

ا + ر ← الأَبْصَارُ، عَفَّارُ، نَهَّارُ، القَهَّارُ، النَّارُ، الأَشْرَارُ،
 قَرَارُ، كَفَّارُ.

۵. نه گهر (پاء) پییشی (ساکن) بیّت پییشی (ساکن) ه که ش

جگه له (کسرة) بیّت واته (فتحة و ضمه) بیّت:

جگه له (کسرة) + ساکین + ر ← القَدْرُ، الفَجْرُ، حُسْرُ، الصَّبْرُ،
 الكُفْرُ.

أ - گه یاندن
 ۲) پای سووک ← ب - وهستان

أ = پای سووک له حاله تی گه یاندن: گه یاندنی (پاء) به دوا ی
 خوی واته له سهر (پاء) پانا وهستین، نه میش له دوو حاله تدا:

۱. نه گهر (پاء) (کسرة) ی له ژیربوو:

ر ← یُریدُ، رِجَالٌ، رِزْقٌ، شَرَّ الوَسْوَاسِ، رَبُّونٌ، لِلرِّجَالِ ، وَفِي الرِّقَابِ .

۲. نه گهر (پاء) ساکین بوو به لام پیئشی (کسرة) یه کی نه صلی دیار

بوو دوا یشی جگه له پیته کانی (استعلاء) بوو (خص، ضغط، قظ):

که سره یه کی نه صلی + زُ + جگه له (خص ، ضغط ، قظ)

عَوْنٌ	فِـ	رُ
دَوَسٌ	فِـ	رُ
يَةَ	مِـ	رُ
تُ	أُـ	رُ
هُ	اسْتَأْجِرُ	رُ
دُ	الوِ	رُ
ذِمَّةٌ	شِـ	رُ

ب = پای سووک له حاله تی وهستان: وهستان له سهه (پاء) واته
 کؤتاپیت له زمانمان دیته دهه پیتی (پاء) بیت که ده بیت به
 (ساکین) . نه میش له (۳) حاله تدا :

۱. نه گهر پیش پیتی (پاء) (کسرة) هات:

کسرة + ز ← المذتر ، فکبر ، الکوافر ، المقابر ، منذر ،
 منتشر ، عسر ، فانتصير ، قدير ، ناصر .

۲. نه گهر پیش (پاء) (پاء) یکی ساکین هات:

ی + ز ← خبير ، قدير ، ظهير ، طير ، خير ، السير ، كبير ،
 حرير ، بصير .

۳. نه گهر له پیش (پاء) جگه له (استعلاء) ی ساکین هات وه

پیش ساکینه که (کسرة) بوو :

کسرة + جگه له (استعلاء) ی ساکین + ز
 ذي الذکر ، من السحر ، لذي حجر ، الشعر .

به لام نه گهر دوا ی (کسرة) که (استعلاء) ی ساکین بوو نه وا

به قورسی و سووکی دروسته بیخوینینه وه وهک :

(مضر ، قطر) .

راء

سووک

گه یاندن

۱. ر: رجال، شر، مین رزق
۲. که سره یه کی نه صلی دیار + ر +
جگه له پینه کانی استعلاء:
فردوس

وهستان

۱. کسره + ر: منذر، ناصر
۲. ی + ر: خیر، الطیر، حریر
۳. که سره + جگه له
پینه کانی استعلاء به لام
ساکن بیت + ر:
ذی الذکر، لذي حجر

قورس

گه یاندن

۱. ر: ربنا، سراجا، مدرارا،
۲. ر: رحماء، عربا، سر
۳. فتنحه + ر: فارحمننا، مریم
۴. ضمه + ر: فرقان، قرآن
۵. که سره یه کی نه صلی + ر +
خص، ضغط، قط:
مرصاد، فرطاص، اِرصاد
۶. که سره یه کی نائه صلی
(نادیار) (ناراسته و خور) + ر:
أم ارتابوا، ارجعی
مریة، مرفقا، الورد

وهستان

۱. فتنحه + ر: أخر بشر
۲. ضمه + ر: دبر، دسر
۳. ا + ر: نهار، القهار
۴. و + ر: فخور، الشکور
۵. جگه له که سره + سکون + ر:
والعصر، القدر، خسر

بابه تی یازدهیه م

دریژکردنه وه (مه دد)

پیناسه ی (مه دد): واته دریژکردنه وه ی پیته کانی (مه دد) به ئه ندازه ی خو ی، یا خود زیاتر له بهر چه ند هۆکاریک.
* نیشانه ی (مه دد) ئه مه یه (~).

* پیته کانی (مه دد) ئه مانهن

فتحة + ا ضمة + و كسرة + ي	$\left\{ \begin{array}{l} \rightarrow \\ \leftarrow \\ \rightarrow \end{array} \right.$
---------------------------------	---

۳ پیته واته (ا، و، ی، ن)

* مهرجه کانی پیته کانی (مه دد) ئه وه یه:

۱. ده بیته (ساکن) بن.

۲. ده بیته له پیش (ا) (فتحة) بیته، له پیش (و) (ضمة) بیته،

له پیش (ي) (كسرة) بیته .

* جوړه كانى مه دد

دووجوړ مه دد مان هه يه:

١. مه ددى ناسايى (طبيعي).

٢. مه ددى نائاسايى (غير طبيعي).

١. مه ددى طبيعي: دوو (٢) چركه ^(١) دريژ ده كړي ته وه، واته

وهك خوځى ده خوځيږي ته وه به بى زيادو كه م نه گه ر له دواى

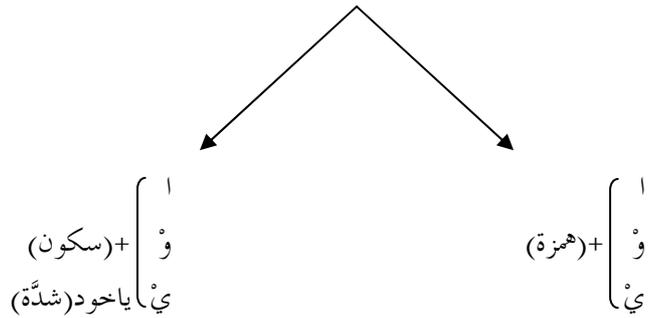
پي ته كانى (مه دد) هوه (همزة) و (سكون) يا خوود (شدة) نه هات،

به م شيوه يه:

همزة	(قَالَ ، رَبَّنَا ، كَانَا ، بَلَعَا)	جگه له	فتحه + ا ضمة + و كة سره + ي
سكون	(يَقُولُونَ ، كَفَرُوا ، لَمَرْدُودُونَ)		
شدة	(قِيلَ ، فِي سَبِيلِ ، الَّذِي)		

(١) دوو چركه ماوه كه ي هوه نده يه به خيرا يه كي مام ناوه ند په بجهت دا بجهت و بيكه يته وه .

٢. مه ددی نائاسایی (غیرطبیعی)

*أ- نه وپیته مه ددانه ی که ده گن به (همزة):

- فتحة + ا
- ضمّة + و
- کسرة + ي

* نه و پیته مه ددانه ی ده گن به (همزة) (ء) سی جوړ مه ددیان

لی دروست ده بیټ که نه مانه ن:

١. المد الواجب المتصل: دريژ کردنه وهی (پیویست) ی به یه که گه یشتوو له یه که ووشه دا، واته پیته مه دده که بگات به (همزه) که به لام هه ردووکیان له یه که ووشه دابن، نه م جوړه

(مه‌دد) ه (٤بۆه) چرکه دریز ده‌کریتته‌وه، واته دوو ئه‌وه‌نده
یاخود دوو ئه‌وه‌نده و نیوی مه‌ددی (طبیعی) دریز ده‌کریتته‌وه:
نمونه:

فتحة + ا + همزة (سَاءَ، قَائِمٌ، جَاءَ، الحَائِنِينَ، الفَائِزُونَ، التَّائِبُونَ)

ظمة + و + همزة (السُّوءَ، تَبَوَّأَ)

كسرة + ي + همزة (سَيِّئَةٌ، وَجَائِعٌ، أَلْسِيئَةٌ)

٢- المد المجاز المنفصل: دریز کردنه وهی دروستی^(١) لیکجودا،
ئمه‌ش کاتیک دروست ده‌بیت پیتته (مه‌دد) ه‌که بگات به
(همزة) به‌لام له‌دوو وشه‌دابیت به‌پیچه‌وانه‌ی مه‌ددی (الواجب
المتصل) که له‌یه‌ک وشه‌دا بوو.
بویه پیی ده‌وتریت (لیکجودا) له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پیتته (مه‌دد) ه‌که
ده‌که‌ویته کوتایی وشه‌یه‌ک و (همزة) که‌ش ده‌که‌ویته سه‌ره‌تای
وشه‌که‌ی له‌دوایه‌وه دیت.

* ئه‌م جوړه (مه‌دد) ه به‌م شیوه‌یه دریز ده‌کریتته‌وه:

^(١) واته درۆسته‌ته‌ن‌ها دوو (٢) چرکه دریز بکریتته‌وه.

١. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان خیرابوو (٢) چرکه درێژ ده کرێته وه.

٢. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان مام ناوه ندبوو (٤) چرکه درێژ ده کرێته وه.

٣. ئەگەر خویندنه وه کهت بو قورئان هیواش بوو (٥) چرکه درێژ ده کرێته وه.

نموونه:

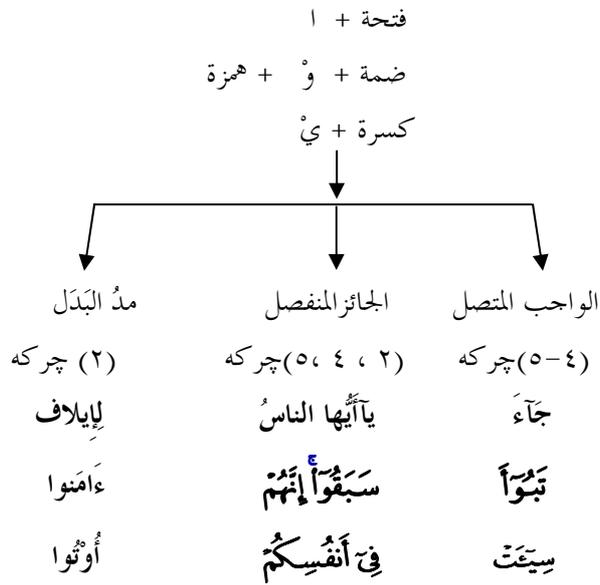
فتحة + ا + همزة (ماأصاب، وماأمن، هاأنتم ياأهل الكتاب، ياأيها)

ضمة + و + همزة (كفؤاأيديكم، سبؤاإيهم، توبؤاإلىالله)

كسرة + ي + همزة (فىأنفسيكم، أرجعإلى، إننىءأمنت الذىأنتم).

٣. مدُّ البَدَل: بویه پیی ده وتریت (بدل) له بهر ئه وهی (همزة) که ده که ویته پیش پیته کانى (مه دد) ه وه، به پیچه وانه ی جوړی

يه كه مو دووهم، ئهم (مه دد) ه ته نها (٢) چركه دريژده كريته وه
 واتا به شيويه يه كي ناسايى به بي زيادو كه م.
نموونه: (ءادم، ءامنوا، لايلاف، خاطعين، اوئوا، ايمانكم،
 ائتوني) ده خويندر يته وه به (ايتوني).

*ب- ئه و پيته مه ددانه ي له دوايانه وه (سكون) يا خود
(شده) ديت:

$$+ \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix} \text{ (سكون), يان (شده) كه له ئه سلدا (سكون) ه.}$$

* ئه و پيته مه ددانه ي ده گن به (سكون) سى جورمه دديان لى
دروست ده بيت كه ئه مانه ن:

١. مه ددى (عارض السكون).

٢. مه ددى (لين).

٣. مه ددى (لازم).

*****

١. مه ددى (عارض السكون): باشترين پيناسه بو ي ئه وه يه:

پاوهستان له سه ر دواى مه ددى (طبيعي) كه دوايه كه ي ده بيت
به (ساكن)، جا له كو تا يى ئايه ته وه بيت يا خود له
ناوه پاسته وه، بو يه پي ي ده وتر يت (عارض السكون) له به ر
ئه وه ي پي ته مه دده كان پووبه رووى (سكون) ده بنه وه و
(سكون) ه كه له ئه نجامى وهستان دروست بو وه نه ك له

ئه صلدا (سكون) بووييت ئه م جوژه (مه دده) (٢) ياخود (٤)
ياخود (٦) چركه دريژده كرئته وه ... **نموونه:**
(خَيْرٌ ، بصيرٌ ، عليمٌ ، رب العالمينٌ ، غفورٌ رحيمٌ ، نستعينُ ،
تعلمونُ ، الخاسرونُ ، الكافرونُ ، هذا القرآنُ ، العقبابُ ، النارُ ،
القرآرُ .....)

٢. مه ددى (لين): وشه ي (لين) واته (نهرم)، واته به نهرمى و
هياوشى (٦,٤,٢) چركه دريژ ده كرئته وه، ئه ميس كاتيك
پوده دات پاره ستين له سهر دواى ههردوو پيتى مه ددى (و)
ي) وه به مارجيك له پيش ئه م دوو پيته مه دده وه (فتحة)
هاتبيت، له كاتيكدا له ئه سلدا ده بوايه پيش (واو) (ضمة)
بهاتايه و پيش (ياء) (كسرة) بهاتايه .

فتحة + $\left\{ \begin{array}{l} و \\ ي \end{array} \right.$ + سكون

نموونه: (خَيْرٌ ، والطيرُ ، قُرَيْشٌ ، حَوْفٌ ، لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ،
فِيهَا السَّيْرُ ، عَلَيْهِ).

٣. مهددى (لازم): بۆيه پيى دهوترىت (لازم) له بهر ئه وهى پيه وهسته به وهى كه هه ردهم له دواى پيته كانى (مهدد) هوه (سكون) ديت وه به وهى (٦) چركه دريژ ده كرپته وه واته سى ئه وهندهى مهددى (طبيعي)، ئه م مه دده دوو جو ره:

أ- لازم كلمي: (لازمى وشه يى) له وشه دا .

ب- لازم حرفي: (لازمى پيى) له پيىندا .

أ - مهددى لازمى (كلمي): ده بيت به دوو به شه وه:

١- لازمى (كلمي مُنْقَل) قورس (٦) چركه: ئه گه ر هاتو له دواى پيته كانى (مه دده) هوه (شه دده) ^(١) هات ئه وا (٦) چركه دريژ ده كرپته وه، وه بۆيه پيى دهوترى (لازمى كلمي مئقل) له بهر ئه وهى هه ميشه (٦) چركه دريژ ده كرپته وه وه له وشه دا پوو ده داتو، گرتنى تيدايه واته له دوايه وه (شه دة) هاتوو ه.

نموونه:

(الحَاقَّة ، تَأْمُرُوتِي ، بِضَارِّين ، الطَّامَّة ، أَتْحَكُوتِي ، دَابَّة ، ءَأَمِّين ،
الدَّوَابِّ ، لَرَأْدُكَ ، وَلَا الضَّالِّينَ) .

(١) (شه دة) له سگه ر هگه ر پيىنگك بيگت نكهوا نكهو پيىنگه بر پيىنگه لگه دوو پيىنگت به كه ميان (ساكن) هه دوو ميان (متحرك) ه وه كو (الحَاقَّة) له ئه سلدا (الحَاقَّة) بووه ..

٢- لازمى (كلمى مُخَفَّف) (خفيف) سووك (٦) چـرکه:
ئەم جۆره مەدده تەنھا لە يەك وشەدا ھاتووہ لە قورئانى پيرۆز
لە سورەتى (يونس) دا، ئەو وشە يە دوو جار ھاتووہ لەم
سورەتەدا، (٦) چرکە دريژ دەکریتەوہ، لە بەر ئەوہى لە
دوايەوہ (سکون) ھاتووہ بەبى (شَدَّة) بۆيە پيى دەوتریت
سووك.

نموونه:

ءَاَلْتَنَ ئايەتى (٥١)

ءَاَلْتَنَ ئايەتى (٩١)

ب- مەددى لازمى (حرفي): ئەو جۆره مەدده يە کە پوودەدات
لە پیتەکانى سەرەتای سورەتەکانى قورئانى پيرۆزدا بە
مەرجيک:

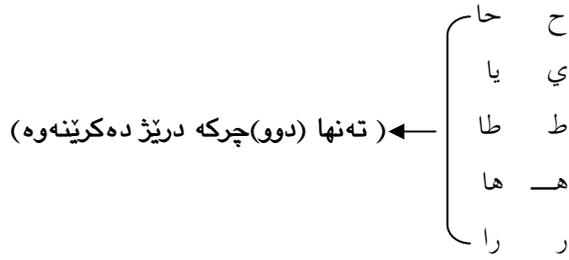
١. کاتیک ناوی پیتە کە دەبەیت پیکھاتبییت لە (سى) پیت و
ناوہ راستە کە ی پیتی مەدد بییت وەك:

	م	مِیْمٌ
	س	سِیْنٌ
که کۆبوونه ته وه له پسته ی (نَقَصَ عَسَلُکُمْ)	ن	نُونٌ
واته پسته کانی (ن، ق، ص، ع، س، ل، ک، م)	ق	قَافٌ
	ع	عِیْنٌ
	ل	لَامٌ
	ک	کَافٌ

٢. ده بیته ناوی پسته که به (همزة) کۆتایی نه هاتبیته، نه گهر به (همزة) کۆتایی هاتبوو نه وا (همزة) که ناخویندریته وه و مه دده که ش ته نها (٢) چرکه در یژ ده کریته وه وه ک :

	ح	حاء
	ی	یاء
(٥) پیتهن کۆبوونه ته وه له رسته ی (حِیُّ طَهْرٌ)	ط	طاء
	ه	هاء
	ر	راء

که و ابو له کاتی خویندنه وه دا ده لئیت:

❁ مه ددی لازمی (حرفی) ده بییت به دوو به شه وه:

۱. مه ددی لازمی قورس (مثقل) (۶) چرکه: ئەم جوړه مه دده
- (۶) چرکه دريژ ده کرينه وه، وه بویه پيی ده وتریت (قورس)
- له بهر شه وهی (إدغام) تيايدا پرووده دات واته گرتنی تیدايه.

نموونه:

- (الم ← أَلْفُ - لَامٌ - مِيمٌ ده بییت به ← أَلْفُ - لَامِيمٌ)
- (طسم ← طَاٌ - سَيْنٌ - مِيمٌ ده بییت به ← طَاٌ - سِيْمِيْمٌ)
- (المر ← أَلْفُ - لَامٌ - مِيمٌ - رَاٌ ده بییت به ← أَلْفُ - لَامِيْمٌ - رَاٌ).

۲. مه ددی لازمی سووک (مخفف) (۶) چرکه :

ئهم جوړه مه دده (۶) چرکه دريژ ده کړيټه وه، واته (۳) ئه وهنده ی مه ددی (طبيعي)، ئه وهنده ی (۳) (ألف) دريژ ده کړيټه وه، وه بويه پي ده وتریت (سووک) له بهر ئه وه ی هيچ (ادغام) وگرتنی تيدانيه :

نمونه:

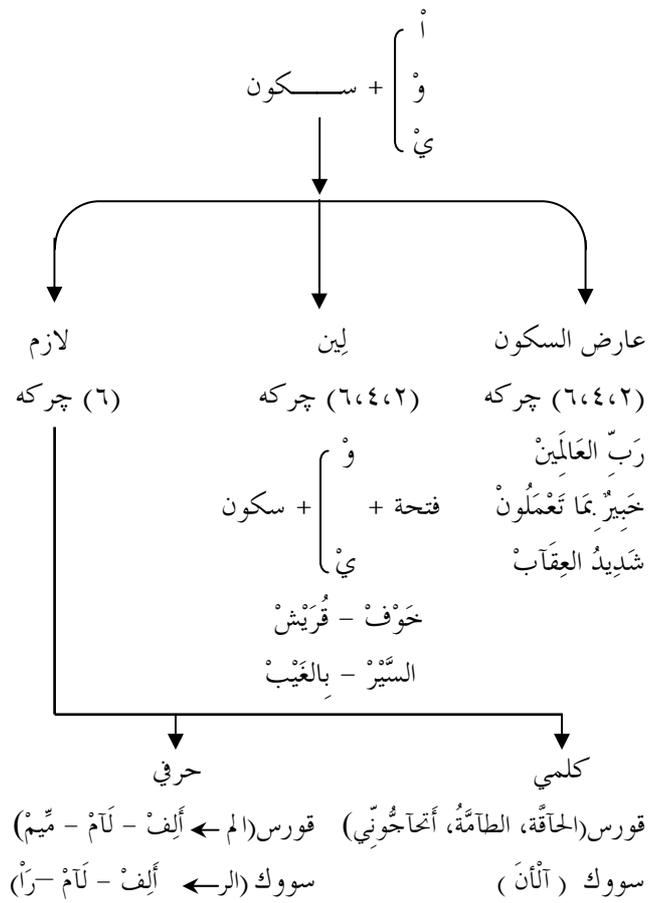
(الر ← أَلْفُ - لَامٌ - رَاءُ)

(طس ← طَاءٌ - سَيْنٌ)

(ق ← قَافٌ)

(ن ← نُونٌ)

(ص ← صَادٌ).

بابه تی دوانزه ههم

((هه ندی مه ددی تر))

١- مه ددی (صیلة) واته (هـ) (هَاء) ی (الضَمیر) پاناو، که ده بیّت به دوو به شه وه:

أ. مَدُّ الصِّلَةِ الْكُبْرَى (گه وره). ب. مَدُّ الصِّلَةِ الصُّغْرَى (بچووک).

أ. مَدُّ الصِّلَةِ الْكُبْرَى (گه وره):

(٥,٤,٢) چرکه دريژ ده کريته وه وه کو مه ددی (جائز المنفصل) ئەميش کاتيک رووده دات ئەگەر له پيش (هَاء) هکه وه (متحرك) بوو واته (فتحة يان ضمة يان كسرة) بوو، دواى (هَاء) هکه ش (همزة) بوو، به م شيويه:

(متحرك + ه + همزة)

نموونه:

(عِنْدَهُ إِلَّا ، عَلِمَهُ إِلَّا ، مَالَهُ أَخْلَدَهُ ، لِأَمْرَاتِهِ أَكْرَمِي ،
أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا) .

ب. مَدُّ الصِّلَةِ الصُّعْرَى (بجوك):

(٢) چركه دريژ ده كريتته وه وهكو مه ددى (طبعي)، ئه ميمش

كاتيك روده دات ئه گهر پيش (ههه) كه (متحرك) بوو به لام

دواى (ههه) كه (همزة) نه بوو، به م شيوه يه:

(متحرك + هه + جگه له همزة)

نمونه:

(بِهْ جَمْعًا ، بِهْ نَقْعًا ، لَهْ مَا فِي السَّمَوَاتِ ، لَهْ مُلْكٌ ، رَبُّهُ كَانَ مَا)

تاييني: ئه گهر پيش (ههه) كه (ساكن) بوو ئه وا (ههه) كه دريژ

ناكريتته وه، به لكو وهك خوي ده خويئريته وه ئه گهر (كسرة)

بوو به (كسرة) ده خويئريته وه، (ضممة) بوو به (ضممة)

ده خويئريته وه وهك:

(عَنْهُ ، مِنْهُ ، إِلَيْهِ ، فِيهِ ، وَبَيْنِهِ ، وَنَرَاهُ ، فَاجْتَبَاهُ ، إِنْسَاهُ) ته نها

له يهك جيگه دا نه بيت له قورناندا ئه ويش له سوره تي (الفرقان)

دا له تايه تي (٦٩) ﴿وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا﴾ ئه ميمش له بهر ئه وهى

(عه بدوللاى كورى مه سعود) په زاي خواى ليبيت به م شيوه يه

خویندووویه تیییه وه، به ئه ندازه ی مه ددی (طبیعی) (۲) چرکه دریژده کریته وه .

۲- مه ددی (فَرَق) (۶) چرکه: ئه م جوّره مه دده شه ش چرکه دریژده کریته وه له بهر ئه وه ی (همزة) ی (استفهامیة) جیا بکریته وه له (همزة الوصل) که ته نها له دوو وشه دا له قورناندا هاتووه :

نموونه:

﴿أَلذَّكَرَيْنِ﴾ (الأنعام: ۴۳)، له ئه سلدا (أَلذَّكَرَيْنِ) بووه .

﴿أَللَّهُ﴾ (یونس: ۵۹)، له ئه سلدا (أَللَّهُ) بووه .

۳- مه ددی (عَوَضَ): ته نها (۲) چرکه دریژده کریته وه به بی زیادو که م ئه گه ر هاتوو له سه ر ته نوینی (فتحة) پاره ستاین ، وه بویه پیی ده وتریت (عَوَضَ) له بهر ئه وه ی له جیاتی ته نوینی (فتحة) ه که بخوینینه وه ئه م مه دده ی ده دینئ .

نموونه:

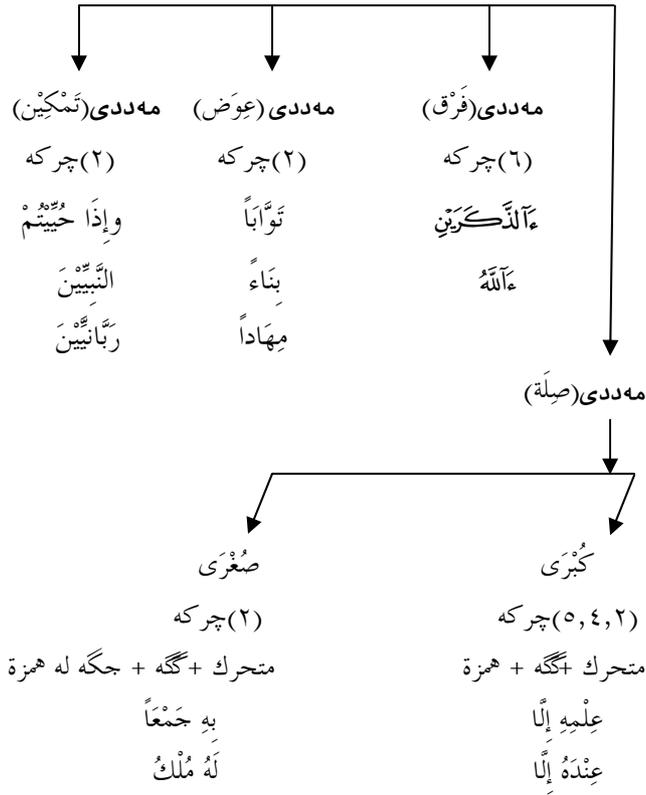
(تَوَابًا ، بِنَاءً ، مِهَادًا ، مَاءً ، عَذَابًا ، مِيقَاتًا ، نِسَاءً) .

۴- مه ددی (تْمکین): ته نها (۲) چرکه دريژ ده کریتته وه به بی زیادو که م نه گهر هاتوو له دواي (ياء) يکی (شَدَّة) داره وه (ياء) يکی (ساکن) هات، له م کاته دا (ياء) ه که ی یه که م وا له (ياء) ه که ی دوو هم ده کات (۲) چرکه دريژ بکریتته وه بویه پیی ده وتریت مه ددی (تْمکین).

نمونه:

(وَإِذَا حَيَّيْتُمْ ، النَّبِيِّنَ ، رَبَّانِيَّيْنِ ، أَنْتَ وَلِيٌّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ،
عَلِيِّنَ ، لِلْحَوَارِيِّيْنَ ، الْأُمِّيِّينَ .

هه ندای مه ددی تر

چەند تیبیینییه کە و چەند هه‌له‌یه کەس قورنان خوینان

١. چەند له قورنان خوینان مه‌ددی (طبیعی) له (واوالجماعة) دا یاخود (باء) دا دەرناکه‌ن وه‌ک (كَفَرُوا ، آمَنُوا ، قَتَلُوا ، قَالُوا ، ضَرَبُوا ، فَيَقُولُوا ، ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا ، فِي ، يَدْخُلِ الْإِيمَانُ ، لِإِيْلَافِ ، الَّذِي ، إِنِّي ، رَبِّيَٰنِي صَغِيرًا ، سَيِّئِينَ ..).

٢. پیتی (لام) به‌قه‌له‌وی ده‌خویننه‌وه له‌و وشانه‌دا که له

پیش (لام) ه‌که‌وه پیتی (ص) و (ط) هاتوو ه‌ه‌ک:

(سَيِّئِي ، يَصَلِّي ، يَصَلُّونَهَا ، اصْلَوْهَا ، سُلْطَانَ ، يُصْلِحُ ، يُسَلِّطُ). له‌کاتی‌که‌دا ده‌بی‌ت به‌ سووکی بخوینریته‌وه ته‌نها له‌وشه‌ی پیروزی (الله) دا نه‌بی‌ت به‌قه‌له‌وی ده‌خوینریته‌وه ئه‌ویش به‌ مه‌رجیک (کسرة) له‌ پیشیدا نه‌هاتبی‌ت ..

٣. ئه‌گه‌ر هاتوو ته‌نوینی (فتحة) یان (ضمة) یان (کسرة)

گه‌یشت به‌ (همزة الوصل) (أ) ئه‌وا ته‌نوینه‌که وه‌ک خو‌ی

ده‌خویننه‌وه واته‌ ده‌یکه‌ین به‌ نونی ساکین له‌ پاشاندا

(کسرة) یه‌ک ده‌خه‌ینه ژیرنونه ساکینه‌که و ده‌یده‌ینه دم

وشه‌که‌ی دوا‌ی خو‌ی وه‌ک:

قَوْمًا اللّٰهُ ← قَوْمَنَ اللّٰهُ ← قَوْمِنَ اللّٰهُ
 أَحَدًا اللّٰهُ ← أَحَدُنَ اللّٰهُ ← أَحَدِنَ اللّٰهُ
 لَهَوًا أَنْفَضُوا ← لَهَوْنَ أَنْفَضُوا ← لَهَوِنَ أَنْفَضُوا
 كَرَمًا اشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنَ اشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنَ اشْتَدَّتْ
 جَزَاءَ الْحُسْنَى ← جَزَاءِنَ الْحُسْنَى ← جَزَاءِنَ الْحُسْنَى

٤- ئەگەر هاتوو (همزة) ی (وصل) (ا) له سه ره تایی ئایه ته وه

هات، ئەوا ئەگەر (لام) ی له گه لدا بوو به (فتحة) ده یخوینینه وه،

وهك:

اللّٰهُ ← اللّٰهُ
 الْيَوْمَ ← الْيَوْمَ
 النَّارُ ← النَّارُ

به لام ئەگەر (همزة) ی (وصل) هکه (لام) ی له گه لدا نه بوو ئەوا

سه یری سینیهم پیت ده که ین به (همزة) که وه، له م کاته دا ئەگەر

سینیهم پیته که (ضممة) ی له سه ره بوو ئەوا (ضممة) بو (همزة) هکه

داده نین . وهك:

أَنْظُرُ ← أَنْظُرُ
 أَشَدُّدُ ← أَشَدُّدُ
 أَسْلُكُ ← أَسْلُكُ
 أَدْعُ ← أَدْعُ
 أَتْلُ ← أَتْلُ

به لام نه گهر سییه م پیته که (ضمه) نه بوو واته (کسره) یان
 (فتحه) بوو نه وا (کسره) بق (همزه) ه که دادنه نین وهک^(۱):

اصْبِرْ ← اصْبِرْ
 انْطَلِقُوا ← انْطَلِقُوا
 اسْتَعْفِرْ ← اسْتَعْفِرْ
 انْتَهُوا ← انْتَهُوا
 ادْفَعْ ← ادْفَعْ
 اتَّبِعُوا ← اتَّبِعُوا

(۱) وشه (أتوني) به (ایتوني) ده خوینرتنه وه، نه مهش له بهر گه وهی (تساء) ه گگه گه نه سگلا
 (کسره) ی هه بووه به لام (واو الجماعه) ه که ی دوای وای لیکردوه (ضمه) وه بگریت.

٥. نه گهر هاتوو (الف) و (واو) و (یاء) ی (ساکن) (أ، و، ی) له دوایانه وه (همزة الوصل) (أ) هات ئه واه به هیچ شیوه یه ک ناخوینرینه وه وه ک ئه وه ی بوونیان نه بیته وه ک:

لَفِي الصُّحُفِ ← لَفِ الصُّحُفِ

تَسُوا اللَّهَ ← تَسُ اللَّهَ

وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ ← وَقِيلَ ادْخُلِ النَّارَ

كَفَرُوا الْحَيَاةَ ← كَفَرُ الْحَيَاةَ

وَقَالَ الْحَمْدُ ← وَقَالَ الْحَمْدُ

فِي النَّارِ ← فِي النَّارِ

٦. هه ندی له خوینهرانی قورنانی پیروژ (کسره) ی ئه م وشانه و

هاوشیوه کانی باش ده رناخه ن:

(كَاذِبِينَ ، بِالذِّينِ ، مَسْكِينِ ، الرَّحْمَانَ الرَّحِيمِ ، كَاتِبِينَ ، سَافِلِينَ ، بِمِثْلِ ، أَرْضِعِيهِ ، نَاصِرِينَ ، الْحَاكِمِينَ ، غَاسِقٍ ، مُنْتَصِرِينَ ، خَاسِرِينَ ، وَيَسْرِلِي ، حَاسِدٍ ، الظَّالِمِينَ ، سَجِيلٍ ، يَوْمِ الدِّينِ).

٧. نابیت (ضمة) به (واو) بخویننه وه، ئه ویش به وه ده بیت چی له دواى (ضمة) كه وه هاتوه یه كسه ر بیخویننه وه، وه نابیت (كسرة) به (یاء) بخویننه وه. نمونه:

(وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ، اذْعُ إِلَى سَبِيلِ ، أَعْلَمُ بِمَنْ ، ائْتِ مَأْوَجِي ، نَحْنُ مُحْرُومُونَ ، وَابْتَغِ فِيمَا ، أَكْبَرُ لَوْ ، نَبِغْ فَارْتَدًّا).

٨. هندی له خویننه رانی قورنانی پیروز پیتی (ز) به (س) ده خویننه وه ، وهك:

(مِنْ رَزَقِهِ ، أَمْسَكَ رِزْقَهُ)

٩. ئه گهر له سه ر (تاء) ی خپه (پاوه ستاین ئه وا دوو خاله كه ی ناخویننه وه، واته به (هه) یكى (ساكن) ده ریده بپین نمونه:

رَاضِيَةٌ	←	رَاضِيَهُ
مَرْفُوعَةٌ	←	مَرْفُوعَهُ
لَاغِيَةٌ	←	لَاغِيَهُ
مَوَدَّةٌ	←	مَوَدَّهُ

١٠. ئەگەر له سهەر (نون) یا خوود (میم) ی (شدة) دار پاره ستاین ئەوا (شدة) که ی دهرده برین و مینگه یان دهردهینی ئەگەر چی (حرکه) که ی دهرنا برین، به لام ئەگەر چگه له (نون) و (میم) بوو ئەوا تهنها (شدة) که دهرده برین به بی مینگه نموونه:

فَامَتَجِنُوهُنَّ	←	فَامَتَجِنُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ	←	أُجُورَهُنَّ
لَهُنَّ	←	لَهُنَّ
فِي الْيَمِّ	←	فِي الْيَمِّ
وَهُوَ الْحَقُّ	←	وَهُوَ الْحَقُّ
وَتَبَّ	←	وَتَبَّ

١١. ئەگەر هاتوو (الف و واو) (همزة) ی له سهەر بوو ئەوا (الف و واو) هکه ناخوینریته وهه وهک (أَنْشَأْنَاهُنَّ ، لِأَيُّواخِذُكُمْ ، الْعُلَمَاءُ ، أَمِنَ ، يُؤْتِي ، الَّذِي أَوْثَمِنَ ، تَأْمَنُهُ ، تَأْلُمُونَ).

١٢. ئەگەر هاتوو (واو) ساکن بوو وه پێشی (فتحة) بوو ئەوا
ئەو (واو) ه درێژ ناکرێته وه به لکو به (ساکن) ده خوینرێته وه
وهك (يُيْرَوَا ، اتَّقَوْا ، وَأَخْشَوْا ، تَوَلَّوْا ، فَاسْعَوْا).

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی اله وصحبه وسلم اجمعین

سه رچاوه کان

١. القرآن الکریم .
٢. هداية المستفید في أحكام التجويد.
٣. الفرید في فن التجويد (هونه ری جوان خویتندنه وهی قورئان - وهرگییرانی: عومه ر خه تتابی).
٤. من آداب الاسلام لاصلاح الفرد والمجتمع للشیخ محمد جمیل زینو.

**بۆ ده سته وتنی هه ر کتیب و
نامیلکه یه کی نوی په یوه ندی بکه به
﴿سایتی به هه شت﴾ ه وه
www.ba8.org**